

A TEHETSÉGGONDOZÁS SZAKKOLLÉGIUMI MODELLJEI ÉS SZABÁLYOZÁSI PROBLÉMÁI

A BENDA KÁLMÁN BÖLCÉSZET- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKKOLLÉGIUM ESETE

—◀—
SEPSI ENIKŐ

Szenczi Árpádot elsősorban pedagógiai szakemberként, a kollégiumi modellek jó ismerőjeként és pedagógiai hasznosságát fontosnak értékelő munkatársként ismerem, ezért úgy döntöttem, a neki szánt születésnap-i kötetben fejtem ki a szakkollégiumok évtizedek óta megoldatlan szabályozási kérdéseit, már csak azért is, mert a mi egyetemünk, ezen belül a Bölcsészettudományi Kar az elmúlt évben alapította meg a Benda Kálmán Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Szakkollégiumot, mellyel a 2010 óta majd duplájára növekedett hallgatói létszámához igazított újabb tehetséggondozási színteret kívánt létrehozni a meglévő TDK-körök és hallgatói műhelyek mellett.

A TEHETSÉGGONDOZÁS FELŐOKTATÁSI SZÍNTEREI

A tehetséggondozás felsőoktatási színtereit többek között a TDK-körök, az OTDK, a különböző tehetségprogramok, az országos kiterjesztésű Nemzeti Kiválóság Program, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács közoktatással összekötött programjai (regisztrált, akkreditált, illetve kiváló tehetségpont; tehetseg.hu oldal vagy a lokális érdekeltségű DETEP, a Tehetség Útlevel, a néhány felsőoktatási intézményben bevezetett kreditek rendelete a publikációkhoz, stb.) és a szakkollégiumok képezik. A tehetséggondozásban kiemelt szerepe van a mentorálásnak, amely speciális emelt szintű egyetemi kurzusokon való részvételt (komoly számonkéréssel), rendszeres, mentorral folytatott kétszemélyes konzultációkat, szakmai olvasmányok feldolgozását (listáról), a megadott és egyéni témákban heti rendszerességű feljegyzések készítését, illetve más tehetséges hallgatókkal történő rendszeres kiscsoportos szakmai találkozásokat foglal magában. Az Nftv. ettől eltérő, szűkítő értelmezést ad a mentorprogramnak, ti. felsőoktatási intézmény által a hátrányos helyzetű hallgató tehetségének kibontakoztatásához nyújtott segítséget érti a terminuson (Nftv. 58. § (4)).

SZAKKOLLÉGIUMI MODELLEK

Hazai viszonylatban három modell honosodott meg.¹

A *kisegyetemi modell* (Eötvös Collegium) önálló tanári karral, önálló képzési programmal rendelkezik, felülről szerveződik, diplomát nem ad. Modellje a francia mintára alapult ún. „grandes écoles”-ok európai intézményei, a párizsi vagy lyoni Ecole Normale Supérieure, a pisai Scuola Normale, vagy angolszász területen a College-ok.

Az *egyesületi modell*, az ún. „Rajk-típusú” modell alulról szerveződik, egyesület mintájára működik közgyűléselnökség–felügyelet hármasság irányítása alatt; a hangsúly az autonómián és a diákönkormányzatiságon van.

A *fenntartó kollégiuma* felülről szerveződő modell, pl. egyházi vagy nem felsőoktatási intézmény, egyes alapítványi szakkollégiumok. A fenntartó nevezi ki az igazgatót, stb.; a hallgatói önkormányzat szerepe az érdekképviselet, hasonlóan a kisegyetemi modelléhez.

A szakkollégiumok 83%-át egyetemek működtetik, 10-20% egyéb fenntartású (egyházi 8%, egyéb költségvetési szerv szintűgy), egyesületi működtetésű 5%. Önmeghatározásuk alapján kollégiumnak tartja magát 52%, diákotthonnak 6,3%, egyesületnek 10,4%, egyébnek 31% (ez utóbbi magas arány már jó jelzője a területen uralkodó zavaros képnek). Ugyanakkor az Aditus által megkérdezettek közül 6 követett egyesületi, 1 kisegyetemi és 1 fenntartói modellt, ami miatt a felmérés sem képviselheti megfelelő, arányos hangsúllyal a három modellt.

ÉRVÉNYES JOGI SZABÁLYOZÁS

A szakkollégiumok működését a felsőoktatási törvény és egy kormányrendelet szabályozza. A szakkollégium meghatározása évtizedek óta hasonló.

Nftv. 54. § (most hatályos)

2. A felsőoktatási intézmény önállóan vagy más felsőoktatási intézménnyel együttműködve tehetséggondozó és felzárkóztató rendszert, illetve programokat működtet tudományos diákköröket, szakkollégiumokat; illetve roma szakkollégiumokat működtethet.

¹ A fejezetben található adatok származási helye: Aditus Kft.-OFI: *Szakkollégiumi helyzetkép felmérése*, 2011. http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/offi_szakkollegiumi_helyzetkep_felmerese.pdf. Utolsó letöltés: 2016. 06. 15.

3. A szakkollégiumokat, roma szakkollégiumokat felsőoktatási intézménnyel együttműködve azok is létesíthetnek, akik felsőoktatási intézmény alapítására, fenntartására e törvény alapján jogosultak.

24/2013. (II. 5.) Korm. rendelet a nemzeti felsőoktatási kiválóságról (hatályos)

19. §

1. Az állam támogatja a jelen rendeletnek megfelelően működő szakkollégiumokat, amelyek fontos szerepet töltenek be a kiemelkedő képességű hallgatók tehetséggondozásában.

2. A szakkollégium az önkormányzatiság elvére és a szakkollégisták öntevékenységre épülő tehetséggondozó szervezet.

3. A szakkollégium célja, hogy saját szakmai program kidolgozásával magas szintű, minőségi szakmai képzést nyújtson, segítve a kiemelkedő képességű hallgatók tehetséggondozását, közéleti szerepvállalását, az értelmiségi feladatokra történő felkészülés tárgyi és személyi feltételeinek megteremtését, a társadalmi problémákra érzékeny, szakmailag igényes értelmiség nevelését.

4. A szakkollégium tagsága dönt a szakkollégium szakmai programjáról, illetve az ahhoz kötődő szakmai teljesítményekre vonatkozó követelményekről.

5. A szakkollégiumnak a 2-4. bekezdésben rögzített célok és alapelvek érdekében az alábbi szervezeti feltételeknek kell megfelelnie:

a) rendelkezik szervezeti és működési szabályzattal, valamint a szakkollégium vagy annak jogelődje létrehozásáról szóló intézkedést tartalmazó - tartalmát tekintve a szakkollégium működésére nézve kötelező - dokumentummal (a továbbiakban: létesítő okirat), amelyek együttesen rögzítik a szakkollégium céljait, működési elveit, a szakkollégiumi tagsági jogviszony keletkezését, megszűnését, a tagsági formákat, továbbá a vezetőség választásának eljárását

b) a szakkollégium létesítő okiratában, szervezeti és működési szabályzatban rögzített céljai között szerepel a felsőoktatási intézmények oktatási tevékenységén túlmenő szakmai képzés, illetve önképzési lehetőség nyújtása a tagoknak, a társadalom iránt elkötelezett értelmiségi réteg nevelése valamint az autonómia biztosítása

c) rendelkezik képzési programmal, amely rögzíti különösen a tagság szakmai feltételeit, a képzési vállalásokat, a szakmai teljesítmény elfogadásának elveit, továbbá a szakkollégiumi képzési program elvégzésének kötelezettségét.

20. §

1. A szakkollégium szolgáltatásait igénybe veheti az a hallgató is, aki nem rendelkezik kollégiumi tagsági viszonyal.

2. A szakkollégium nyitott, tagja lehet bármely felsőoktatási intézmény hallgatója.

3. Amennyiben a szakkollégium felsőoktatási intézmény részeként működik, feladatait a felsőoktatási intézmény költségvetésében meghatározott keretek között látja el.

4. Ha a szakkollégium nem felsőoktatási intézmény keretében működik, működésének alapfeltétele a felsőoktatási intézménnyel kötött megállapodás.

5. Felsőoktatási intézmény keretében működő szakkollégium esetében a felsőoktatási intézmény, diákotthon keretében működő szakkollégium esetében a diákotthon fenntartója biztosítja a szakkollégium tagjai számára a működés és együttlakás infrastrukturális feltételeit. E feltétel alól kivétel a felsőoktatási intézmény szervezeti keretei között létesített, induló szakkollégium, amelynek esetében a tagok részére az együttlakás feltételeit és a kollégiumi elhelyezést a létesítést követő, egy teljes tanévet magában foglaló időszak elteltével kell biztosítani.

21. §

1. A szakkollégiumi rendszeren belül kiemelten a roma fiatalok tehetségének támogatását szolgálja a roma szakkollégium. Roma szakkollégium minden olyan szakkollégium, amelynek létesítő okirata ezt kimondja, valamint céljai között szerepel a roma értelmiségi utánpótlás biztosítása, és tevékenységében törekszik a roma identitású hallgatók tehetséggondozására.

A roma szakkollégium önálló kategóriaként történő említése azért szükséges, mert a szakkollégiumokkal szemben támasztott törvényi előírásoknak, vagy az időről időre előkerülő, jelenleg a Szakkollégiumok Egyeztető Fóruma által mért minőségbiztosítási elveknek nem felelne meg.

A fenti kormányrendelet a minőségbiztosításról annyiban ír, amennyiben azt összekapcsolja az intézményi akkreditációval:

23. §

1. A szakkollégiumokról az Oktatási Hivatal külön nyilvántartást vezet.

3. Az Oktatási Hivatal a 20. § 2. és 4. bekezdése szerinti szakkollégiumokat a tevékenység minőségének biztosítása érdekében az Nftv. 67. § 3. bekezdés h) pontja szerint tartja nyilván és a felsőoktatási intézmény működési engedélyének felülvizsgálata keretében ellenőrzi tevékenységüket. (csak a regisztráció feltételeit vizsgálja).

A kormányrendelet szakkollégiumok érdekegyeztető és érdekképviselői testületként a Szakkollégiumok Egyeztető Fórumát nevezi meg (interkoll).

22. §

A szakkollégiumok érdekegyeztető és érdekképviselői szakmai testülete a Szakkollégiumok Egyeztető Fóruma. A Szakkollégiumok Egyeztető Fórumának működését a tagok által elfogadott ügyrend határozza meg.

Ugyan a nemzeti felsőoktatási kiválóságról szóló kormányrendelet a szakkollégiumok érdekegyeztető és érdekképviselői szakmai testületének nevezi, ugyanakkor semmilyen egyéb jogosítványt, vagy előírást nem határoz meg számára. A honlapján (www.szakkoli.hu) mégis megtalálhatóak a szakkollégiumok (szám szerint 106) három kategória szerinti minősítése:

- minősített szakkollégium (42 a 106-ból)
- ígéret (a Protestáns Szakkollégium pl. ide tartozik)
- egyéb.

Szavazati joga csak a minősített szakkollégiumok rendelkeznek. A minősítést a kiírt pályázatok alapján egy három fős minősítő bizottság végzi.

A Minősítő Bizottság a minősítési eljárás során az alábbi szempontokat vizsgálja és értékeli:

a) A szakkollégiumi autonómia körében:

aa) a szakkollégium tagfelvételi eljárásának szempontjai és rendje olyan módon kerülnek meghatározásra, amelynek eredményére a szakkollégium aktív tagságának döntő befolyása van,

ab) a szakkollégium tagfelvételi eljárására nyilvános, szabályozott formában kerül sor, a döntés eredményére az aktív tagságnak közvetlen vagy közvetett módon döntő befolyása van,

ac) a szakkollégium szervezeti és működési szabályzata a tagság által közvetlenül vagy közvetetten kerül elfogadásra és módosításra. Közvetett (képviselői) rendszer esetében az aktív tagok által delegált képviselők együttes szavazati joga meghaladja a szervezeti és működési szabályzat elfogadásához és módosításához szükséges arányt,

ad) a szakkollégiumban működő, széleskörű irányítási jogosultságokkal felruházott, demokratikusan megválasztott diákönkormányzat hatáskörrel rendelkezik a szakkollégium életét befolyásoló alapvető kérdések eldöntésére, a szakkollégium infrastrukturális gazdálkodását érintő kérdések tekintetében legalább véleménynyilvánítási joggal rendelkezik,

ae) a szakkollégium politikai pártoktól független,

af) a szakkollégium relatív intézményi függetlenségét, felsőoktatási intézményrendszeren belüli elkülönült jogállását, a szakkollégium alapvető működése tekintetében a szakkollégium önrendelkezését.

b) A szakkollégium szakmai és tudományos működésének körében:

ba) a szakkollégium önálló képzési rendszerrel és saját kurzusokkal rendelkezését, különös tekintettel az adott felsőoktatási képzési terület oktatási tevékenységén túl-

menő szakmai képzésre és önképzési lehetőségre, tudományos műhelymunkára, gyakorlati képzésre,

bb) a szakkollégium tagjainak tudományos munkáját, különösen azok TDK eredményeit, szakmai, tudományos és közéleti publikációit, konferencia-szervezési tevékenységét és azokon való részvételét, szabadalmait, tudományos elismeréseit, szakmai aktivitását és egyéb tevékenységeit.

bc) a szakkollégium intézményi együttműködését az adott szakterület kiváló oktatóival és képviselőivel.

c) A szakkollégium társadalmi felelősségvállalási tevékenységének körében:

ca) a társadalmi problémákra érzékeny, kritikai gondolkodással rendelkező fiatal értelmiségi réteg kialakulását elősegítő programokat,

cb) a tagság civil kezdeményezéseit, a szakkollégium nyitottságát társadalmi, gazdasági, közéleti viták lefolytatására,

cc) a szakkollégium részvételét évente legalább egy alkalommal a SZEÜF ülésein.

d) A szakkollégium materiális működését tekintetében:

da) a szakkollégium aktív tagságának létszáma átlagosan legalább húsz fő, melyet az aktív hallgatói jogviszonnyal rendelkező alap-, osztatlan és mesterképzésben, valamint doktori képzésben résztvevő hallgatók alkotnak,

db) a szakkollégium rendelkezik együttlakó bázissal, vagy tagsága ennek kialakítására törekszik.

Az interkoll kritériumrendszerének alapvető problémája, hogy nem számol eléggé a különféle szakkollégiumi modellekkel. Túlzottan jutalmazza az öntevékenységet, de kevésbé a tudományos teljesítményt és az irányított komplex tehetséggondozási programokat.

A SZAKKOLLÉGIUMOK FINANSZÍROZÁSA

A fent idézett kormányrendelet finanszírozás tekintetében egyrészt a felsőoktatási intézmény költségvetésébe tartozónak tekinti a szakkollégiumot, másrészt rögzíti, hogy a miniszter éves pályázati rendszert működtet.

20. §

3. Amennyiben a szakkollégium felsőoktatási intézmény részeként működik, feladatait a felsőoktatási intézmény költségvetésében meghatározott keretek között látja el.

24. §

1. A szakkollégiumok működésének és szakmai tevékenységének támogatására a miniszter éves pályázati rendszert működtet.
2. A pályázat forrását a minisztérium költségvetésében kell megtervezni.

Az általános gyakorlat az, hogy a felsőoktatási intézmények a működéshez szükséges összeget a kollégiumi díjakból és a kollégiumi normatívából (melynek össze a költségvetési törvényben van meghatározva, s a szakkollégium esetén is azonos a képzéssel nem foglalkozó kollégiuméval vagy diáktotthonnal, 2016-ban 116 000 Ft/év) még csak ki tudják gazdálkodni, de az oktatásra, a minőségi oktatásra már nem marad fedezet.

Az NTP-SZKOLL-16 pályázat keretösszege 2016-ban 80 millió forint volt, min. 750 ezer, maximum 3 millió forint adható. Ez a legkiválóbbak minőségi oktatásához vajmi kevés. Ráadásul a támogatható tevékenységek körébe nem tartoznak bele a szakkollégisták számára előírt kötelező kurzusok („A szakkurzus és a szakszeminárium nem lehet azonos a szakkollégisták számára előírt kötelező kurzuskínálattal!”). Alapítványi fenntartású intézmény, egyházi fenntartású intézmény, egyéb fenntartású intézmény és személyek egyéb közössége pályázathat. Bár a kapcsolat nem explicit, az elbírálásban olykor szerepet játszik az Interkoll minősítési rendszere is.

Mindebből az következik, hogy a szakkollégiumok tényleges finanszírozása lobbierőtől függő, legújabban különféle egyedi támogatások, banki mecenatúra keretében zajlik, vagy egyéb modellek alapján működik (pl. egyházi fenntartású intézményeknél a küldő egyházkerület is részt vállal a költségekből, kérdés, hogy a szakkollégiumi felvételin a válogatás ennek alapján mennyire lehet minőségialapú). Megállapítható, hogy a szakkollégiumok finanszírozása, s ezzel összefüggésben a minőségbiztosítása a mai napig megoldatlan.

EGY KORÁBBI MODELLE: A SZAKKOLLÉGIUMI KIVÁLÓSÁGI KÖZPONTOK

2008-2009-ben szakkollégiumok és a minisztérium összefogásának eredményeként (akkor még az Eötvös Collegium igazgatóhelyetteseként az egyeztetéseket vezettem) az oktatási tárca számára javasoltuk, hogy a nagy egyetemi központokban működő egy-egy vagy esetleg több szakkollégium a továbbiakban kiválósági központként működhessen. Ezt a modellt nem csak támogatták, de a jogszabályi szövegeztést a saját pozíciója szempontjából is fontosnak tartották

az európai kiválósági hálózatot akkoriban tervező párizsi Ecole Normale Supérieure és a pisai Scuola Normale Superiore is.

A kiválósági központ (*centre d'excellence, centre of excellence*) fogalma Európában jól ismert, jogilag kellőképpen lazán körülhatárolt. A kiválóság, és annak megtestesülése, a *kiválósági központ* koncepcióját sokféleképpen értelmezik, egyszerű, egységesen vagy hivatalosan elfogadott definíció nem létezik, inkább követelményrendszerrel definiálják (kiváló tudósok kritikus tömege, rokon- és komplementer területek bevonása, vonzza a kiváló fiatalokat, nemzetközi láthatóság, kiterjedt nemzetközi partnerségi rendszer, dinamikus szerep a központot beágyazó innovációs környezetben, hosszú távú pénzügyi stabilitás). A kiválósági központok fejlesztése általában nemzeti kezdeményezésként folyik;

1. mivel a szakkollégiumi megnevezés és cím az utóbbi években jelentősen devalválódott, javasoltuk egy szakmai alapon nyugvó kritériumrendszer fölállítását, amelyek alapján a továbbiakban csak a legkiválóbb intézmények használhatnák a kiválósági központ címet;
2. javasoltuk, hogy a kiválósági központ értékmegőrzése végett meghatározott időnként újra és újra minőségbiztosítási ellenőrzés után lehessen ezt a státust megtartani.

A fentiek eredménye lett a 2005. évi felsőoktatási törvény 2010. január 1-től hatályba lépett módosítása (2011. december 31-ig).

A tehetséggondozás

66. §

(1) A hallgató tehetségének kibontakoztatását a minőségi oktatás, a tudományos diákkör, a szakkollégium és a doktori képzés segíti.

(2) A minőségi oktatás keretében a kiemelkedő képességű hallgató a tehetségének kibontakoztatását segítő többletkövetelmények teljesítéséhez kap segítséget.

(3) A tudományos diákkör a kötelező tananyaggal kapcsolatos tudományos és művészeti ismeretek elmélyítését, bővítését, a hallgatók kutatómunkáját, illetve alkotótevékenységét szolgálja.

(4) A szakkollégium célja, hogy saját szakmai program kidolgozásával magas szintű, minőségi szakmai képzést nyújtson, segítve a kiemelkedő képességű hallgatók tehetséggondozását, közéleti szerepvállalását, az értelmiségi feladatokra történő felkészülés tárgyi és személyi feltételeinek megteremtését, a társadalmi problémákra érzékeny, szakmailag igényes értelmiség nevelését. A szakkollégium az önkormányzatiság elvére és a szakkollégisták öntevékenységére épül, a szakkollégium tagsága döntően különösen a kollégiumi tagsági jogviszony keletkezéséről vagy megszűnéséről, az önálló szakkollégium szervezeti és működési szabályzatának elfogadásáról, a

szakkollégium szakmai programjáról és az ahhoz kötődő szakmai teljesítményekre vonatkozó követelményekről.

(5) Ha a kollégiumot azzal a céllal hozzák létre, hogy a (4) bekezdésben foglalt feltételek szerint részt vegyen a tehetséggondozásban, szakkollégiumként működik. A szakkollégium kollégium és diákotthon részeként is működhet, ha megfelel a (4) bekezdésben foglaltaknak. A szakkollégiumban tudományos diákkör is működhet. A szakkollégium szolgáltatásait igénybe veheti az a hallgató is, aki nem rendelkezik kollégiumi tagsági viszonyal.

(6) Ha a szakkollégium felsőoktatási intézmény részeként működik, feladatait a felsőoktatási intézmény költségvetésében meghatározott keretek között láthatja el.

(7) A felsőoktatási intézmény mentorprogram keretében nyújt segítséget a hátrányos helyzetű hallgató tehetségének kibontakoztatásához. A mentorprogram megszervezésének elveit a Kormány határozza meg.

66/A. §

(1) A miniszter a szakkollégiumi tehetséggondozás támogatására – pályázat útján – *Szakkollégiumi Kiválósági Központ* címet adományoz.

(2) A cím olyan szakkollégiumnak adományozható, amely

a) a 66. § (3) bekezdésében meghatározott követelményeket magas színvonalon teljesíti, és elsődleges feladatának a tudásalapú elitképzést tekinti,

b) rendelkezik önálló, a felsőoktatási képzés magas színvonalú kiegészítéseként működtetett képzési rendszerrel,

c) tagjai külön szakmai felvételi eljárással kerülnek a szakkollégiumba,

d) szakmai programja keretében olyan képzést nyújt, amely programjában a kiscsoportos és az egyéni képzési forma, a több tudományterületet érintő ismeretszerzés a meghatározó,

e) szakkollégista tagjainak a tudományos diákköri munkában való részvételével, az eredményeket bemutató – magyar és nemzetközi – tevékenységével járul hozzá az egyéni szakmai tudományos életpályához, a doktori fokozat megszerzéséhez és a közéleti szerepvállaláshoz,

f) megállapodás keretében képzési és kutatási kapcsolatot tart fenn felsőoktatási intézménnyel, a Magyar Tudományos Akadémiával, annak intézeteivel, továbbá a közoktatásban tevékenykedő tehetségsegítő tudományos műhelyekkel és szervezetekkel,

g) szakmai programjának megvalósításában közreműködő oktatóinak legalább nyolcvan százaléka tudományos fokozattal rendelkezik, illetve amelynek b) pont szerinti képzései során a felsőoktatási intézmény doktoranduszai is közreműködnek.

(3) A címet a miniszter ötéves időtartamra adományozza. Az adományozás az (1)–(2) bekezdésben előírt feltételek teljesítése, további fennállása esetén megismételhető.

A miniszter a címet megvonja, ha a (2) bekezdésben előírt adományozási feltételek már nem állnak fenn.

A szakkollégiumi kiválósági címet soha nem osztották ki.

JAVASLAT

A fenti, 66/A. § szerinti minősítési rendszer felállítását javasoljuk, illetve a minősítést végző szerv kilétének átgondolását (pl. versenytársak minősíthetik-e a versenytársakat?), jogszabályban rögzített jogosítványokkal és kritériumrendszerrel való felruházását. A minősítést végző szerv/testület az eredeti elképzelés szerint a miniszterhez tartozott.

Az ezen minősítési rendszernek megfelelt szakkollégiumok részére a szakkollégiumi kiválósági központ címet adományozó miniszter a cím odaítélésének időtartamára a kollégiumi normatíva kétszeresét biztosítja.

A BENDA KÁLMÁN BÖLCÉSÉSZET- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKKOLLÉGIUM

A Károli Gáspár Református Egyetem Szenátusa 2015-ben döntött a KRE BTK új szakkollégiumának megalapításáról. Az alapításnak több oka is volt. Egyrészt megfelelt az Egyetem Alapító Okiratában foglaltaknak.

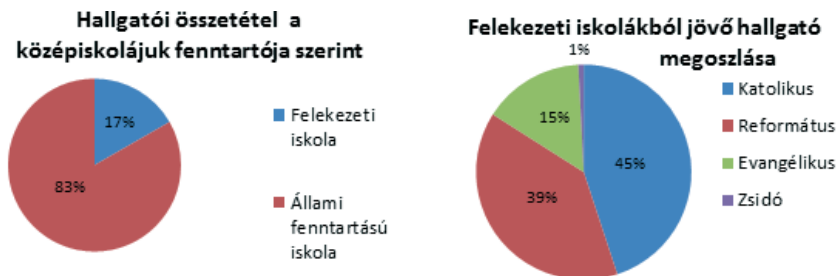
„A Károli Gáspár Református Egyetem a nagy múltú református kollégiumok: Sárospatak, Pápa, Debrecen, Nagyenyed, Kolozsvár és a többiek hagyományait folytatva, a lelkészképzés mellett az iskolai oktatás érdekében megindította az egyetemi szintű tanár- és tudósképzést az Egyetem alapításával egyidejűleg létesített Bölcsészettudományi Karon, mindenekelőtt az egyház kebelébe visszatért református középiskolák lelki, szellemi szükségleteinek legteljesebb figyelembevételével.” (Részlet a KRE Alapító Okiratából, 1993.)

Melyek ennek a hagyománynak a legfontosabb sarokkövei?

- 1, A legjobbat adni (peregrináció, majd hazajövetel; a legjobbat idehozni: Comenius Sárospatakon);
- 2, Hálózatos működés: az elemi iskolától a tanítóképzésig (ma: az óvodától az egyetemig, több száz református intézménnyel való együttműködésben);

- 3, Közösségi szellem (ma: egyetemi „közösségi napok”, tréninghét);
- 4, Szociális érzékenység (ma: Károli Ösztöndíj);
- 5, Testi-lelki egészségre figyelő közösség (egészségfejlesztő programok).

A 21. század elején a KRE Bölcsészettudományi Karának megközelítőleg ezer hallgatója volt, míg 2015-ben már elértük a 3700 főt. A Bölcsészettudományi Kar hallgatóinak 83%-a állami (önkormányzati) fenntartású iskolából érkezik. A fennmaradó 17% az alábbi iskolákban végzett: katolikus (45%); református (39%); evangélikus (15%); zsidó (1%).

A 2016-ban készült spiritualitás kérdőívvel történt felmérés szerint a válaszadó hallgatók egyharmada protestánsnak, egyharmada katolikusnak, egyharmada felekezethez nem tartozónak vallotta magát.

Benda Kálmán Szakkollégium célja, hogy

- a KRE BTK hallgatói számára kiemelt tehetséggondozó központja legyen;
- a református kollégiumok több évszázados hagyományaira építő identitást és szemléletet alakítson ki;
- a protestáns szellemiséget, a sajátos református identitást képviselje;
- törekedjen a hagyományok és az innováció közötti egyensúly fenntartására;
- a keresztyén és különösen a protestáns értékek és szemléletmód mentén korszerűen művelt, jó szakembereket képezzen a magyar nemzet számára;
- részt vegyen az Egyház társadalmi szerepvállalásában;
- a hazai tudományos, felsőoktatási és kulturális intézmények szakmai utánpótlását biztosítsa. E tekintetben előadássorozatai és kurzusai illeszkedjenek a kar bölcsészettudományi területen létrehozott doktori iskoláinak kiemelt témaköréhez.

További célkitűzés a multi- és transzdiszciplináris jelleg hangsúlyozása, további elvárások

- egyetemi curriculumon kívüli emelt szintű képzés;
- szakmai műhelymunka;
- témavezetővel egyeztetett önálló kutatás;
- részvétel TDK versenyeken, kollégiumi szakmai-tanulmányi versenyeken;
- évente egy írásos publikáció vagy konferencia prezentáció készítése;
- félévente két kurzus teljesítése kötelező;
- kötelező nyelvtanulás.

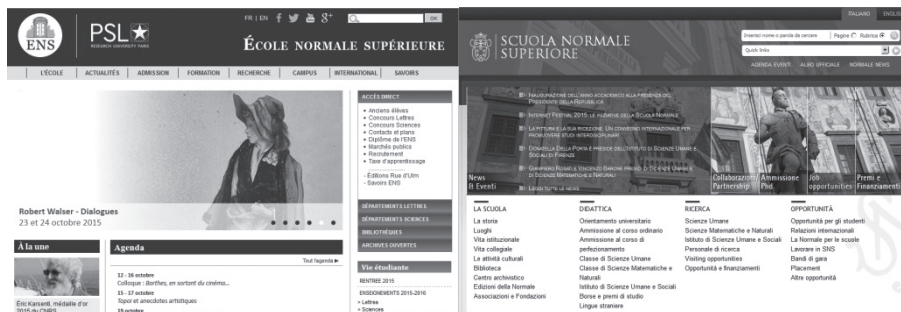
Szakterületi műhelyek:

3. Történettudományi Műhely
4. Nyelvtudományi Műhely
5. Irodalom- és Kultúratudományi Műhely
6. Művészettudományi, Média- és Művészetpedagógiai Műhely
7. Filozófiai és Vallástudományi Műhely
8. Társadalomtudományi Műhely
9. Pszichológiai Műhely
10. Tanárképző Műhely

Felépítése:

- igazgató
- Kuratórium (tanácsadó testület)
- közgyűlés (döntéshozó, tanácsadó testület; tagjai: kollégiumi tagok, műhelyvezetők)
- szeniorok (hallgatói vezetők)
- szakmai műhelyek.

A Benda Kálmán Szakkollégium működése során a református kollégiumok több évszázados hagyományaira építő identitást és szemléletet kíván kialakítani, ahol a tehetséggondozó tevékenység egyben emberformáló, közösségépítő munka is. Célunk olyan hallgatók oktatása és nevelése, akik számára az oktatás és a kutatás társadalmi szolgálat, akik felismerik és elismerik az éthosz fontosságát. Nemcsak magas szintű, elmélyült szakmai ismeretekhez jutnak, hanem a humán kultúra iránti elkötelezettségük, az európai keresztyén értékek tisztelete képessé teszi őket arra is, hogy a tolerancia és az ökumené szellemében integráló személyiségekké váljanak a társadalomban. Előzményeit tekintve a francia „grandes écoles” hagyományaiból éppúgy merít, mint a legeredményesebb hazai példákából.

2. ábra Nemzetközi minták

A REFORMÁCIÓ 500. ÉVFORDULÓJÁRA KÉSZÜLVÉ

2012-ben, a bölcsészettudományi kar életének egy nehéz időszakában erögyűjtés céljából öt évet ugrottunk az időben, s elképzeltük, milyen egyetem szeretnénk 2017-re lenni.

A választott forma a *World Café* módszere volt. A tréner rövid bevezetőt mondott; 8 asztalnál 4 kérdéscsoport 1-1 oktató moderátorral forgott rotációs rendszerben; a végén a moderátorok röviden összegezték az elhangzottakat, majd részletes írásbeli beszámoló készítették. Ennek alapján a kari vezetés cselekvési tervet dolgozott ki.

A következő kérdéseket tárgyaltuk:

1. 2017-re a Reformáció 500. évfordulójára egyetemünk nemzetközi szinten elismert, közepes méretű felsőoktatási intézménnyé vált. Hogyan értük ezt el? Mit tett ezért a karunk? Mivel járultam én ehhez személyesen hozzá?
2. Milyenek lettünk, mit jelent a károlis „brand” 2017-ben? Milyenné vált szervezeti kultúránk (pl. belső légkör, magatartásformák), tudományos elismertségünk? A károlis „brand” milyen társadalmi érték-asszociációkat teremt? Mi jellemez még minket?
3. 2017-re az egyéni erőforrások aktiválásával, mozgósításával egy erős és támogató közösséget hoztunk létre. Hogyan sikerült mindezt elérnünk? Mi az, ami ebből már 2012-ben is megvalósítható?
4. 2017-ben hogyan nyilvánul meg a munkánkban, hogy egy keresztény – protestáns – református szellemiségű egyetemen dolgozunk? Hogyan

jelenik meg mindez az oktatás, a kutatás, a közszereplés, valamint a társadalmi szerepvállalás terén?

176 egyetemi oktatóból 110 dolgozott együtt kis csoportokban random módon megtárgyalva egy-egy kérdést asztaltól-asztalhoz járva (minden asztal egy meghatározott témának volt szentelve). Így ez a tréning fókuszcsoportos elemzésnek is minősülhetett. A 4. kérdésre adott válaszok a következők voltak:

- A szolgálat tanulásában és nemzetépítésben (spirituális);
- Magas etikai és szakmai mércében;
- A társadalmi tudatosságunkban, szolidaritásunkban, közösségünkben, együttműködésünkben, szeretetünkben és tiszteletünkben, becsületes életünkben;
- Összekötő kapocs leszünk egyház és társadalom között;
- A keresztény egyetemekkel is megerősített nemzetközi kapcsolatokban (diák- és tanárcsere);
- Társadalmi ügyekről zajló tudományos viták megszervezésében keresztyén és nem keresztyén résztvevőkkel;
- A valódi keresztyén identitásunk megnyilvánul az általános emberi és etikai értékekről zajló gondolkodásban melyeket nem adunk fel külső, külvilágból érkező nyomás hatására.
- Egy protestáns kritikai és önkritikai nézőpont meglétében bennünk, amely a valóságra és az objektivitásra irányul.
- Olyan módon kell kifejeznünk magunkat, hogy szavaink ne ideológiai merevségből, hanem inkább a jelenségek eredeti keresztyén felfogásából fakadjanak.
- Az egyetem a társadalomban végzett szolgálat megtanulására motiválja a fiatalokat, önkéntes munkát ajánlva partnerszervezetekben és a Zsinat Missziói Irodájával való együttműködésben (*service learning*).

A World Café segített nekünk abban, hogy felélénkítsük a stratégiai tervünket és becsatornázzuk egy éves akciótervbe, amit a kics csoportos munkák kiértékeléséből dolgoztunk ki. Segített bennünket abban is, hogy mindezen célkitűzéseket a szakkollégium három évvel későbbi alapításakor is szem előtt tartsuk.